

GRAĐA

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 58
Godina XXIX
Novembar, 2024.
[str. 185-190]

© Monos 2024

Informacija o radu Opštinske biblioteke u Gračanici iz 1961. godine

Godinu dana, nakon što je razmatrao Analizu stanja u oblasti kulture (27. 9. 1960.), čiji prijepis objavljujemo u prethodnom dokumentu, na zahtjev Sreskog komiteta iz Tuzle, Opštinski komitet Saveza komunista BiH Gračanica je 1. decembra 1961. godine dostavio iscrpne podatke o radu ustanova kulture u Gračanici, tačnije: Narodnog univerziteta, Biblioteke, Kina (Bioskopa), kao i Kulturno-umjetničkog društva "Adem Alić". Uz posebnu Analizu rada ovih ustanova, dostavljena je i posebna informacija za svaku od njih. Za ovu prigodu izdvojili smo informaciju o radu tadašnje Opštinske narodne biblioteke u Gračanici, koja oslikava stanje ove ustanove u prvih petnaestak godina poslije Drugoga svjetskog rata, prije nego je ušla u sastav Narodnog univerziteta (kada započinje i njen intenzivan razvoj). Poredeći podatke (broj čitalaca, broj knjiga i dr.) u spomenuta dva dokumenta, može se zaključiti da je Biblioteka za godinu dana (1960 – 1961) ostvarila izvjestan napredak. U nastavku, prenosimo Informaciju o radu biblioteke u izvornom obliku, uz ispravke samo očiglednih štamparskih greški.¹ **(Redakcija)**

One year after reviewing the Analysis of the State of Culture (September 27, 1960), the transcript of which we published in the previous document, at the request of the District Committee from Tuzla, the Municipal Committee of the League of Communists of Bosnia and Herzegovina in Gračanica submitted comprehensive data on the work of cultural institutions in Gračanica on December 1, 1961. This included information about the People's University,

¹ Arhiv Tuzlanskog kantona u Tuzli, fond Opštinski komitet Saveza komunista BiH Gračanica, kutija 4, fascikla 1, serija: Id – Opšti spisi, br. spisa Id85/3.

the Library, the Cinema, and the Cultural-Artistic Society "Adem Alić." Along with a special analysis of the work of these institutions, individual reports were provided for each of them. For this occasion, we have highlighted the information on the work of the then-Municipal People's Library in Gračanica, which reflects the state of this institution in the first fifteen years following World War II, before it became part of the People's University (when its intensive development began). By comparing data (the number of readers, the number of books, etc.) in the mentioned two documents, it can be concluded that the library made certain progress in the year (1960–1961). Below, we present the information on the library's work in its original form, with corrections only for obvious typographical errors. (Editorial Board)

OPŠTINSKA NARODNA BIBLIOTEKA U GRAČANICI

Biblioteka je postojala u Gračanici za vrijeme bivše Jugoslavije, a ponovno je obnovljena i pokrenut njen rad poslije oslobođenja 1945 g. Od tada su kao rukovodioci ove ustanove radili većinom prosvjetni radnici koji su pored redovnog rada u školi radili i u biblioteci. Materijalna sredstva za rad biblioteke davao je Sreski ili Opštinski narodni odbor u Gračanici, a od 1960 godine ustanova je postala samostalna. U ovoj opštini u vezi sa širenjem knjige ima mnogo problema koji se ogledaju u relativno privrednoj zaostalosti, čija je posljedica dosta nizak kulturni nivo, [koji] nije knjizi dao određenu tradiciju. Tako u Gračanici nema ni jednog bibliofila, a broj ličnih biblioteka je minimalan.

Zbog nedovoljnog broja knjiga, a ujedno i malog izbora, kojim je biblioteka raspolagala, nije se naročito zapazao rad i postojanje ove ustanove, te nije imala nekih naročitih uspona i padova u radu, njena puna afirmacija nikada nije mogla doći do izražaja, jer pored materijalnih problema uvijek su bili aktuelni i problemi kadra, pošto se od osnivanja do danas nikada nije našlo stručno lice za vođenje biblioteke. Sa amaterima na toj dužnosti se nije ni moglo nešto naročito učiniti, jer im je to bio ili honorarni rad, ili pak jedno od zaduženja u društvenom radu.

Od 1953 godine biblioteka je dobila stalnog bibliotekara. Od strane Sreskog narodnog odbora postavljena je učiteljica Đarmati Adela, koja vodi biblioteku do danas. Međutim, treba napomenuti da se opet radilo o nestručnom licu koje u cjelosti nije moglo odgovoriti ovoj funkciji, pa i pored toga nadležni organi je nikada nisu poslali na odgovarajući seminar ili kurs, na kojem bi naučila nešto novo u vezi sa osavremenjavanjem i uvođenjem novih metoda u organizaciju rada ove ustanove. Prema tome biblioteka je vođena onako, kako je to po mišljenju samog bibliotekara bilo potrebno i korisno. Osim ličnog zalaganja i truda nedostajala je i stvaralačka inicijativa, stručnost i rutinerstvo u organizaciji rada.

Zato se o nekoj specijalnoj stručnosti ne može govoriti, nego je riječ o čistom amaterskom i laičkom radu. Bibliotekar nije član SKJ, a zbog raznih objektivnih i su-

bjektivnih razloga nije se aktivno uključivala u rad društveno-političkih organizacija, niti je mogla steći neku afirmaciju na tom polju. Njen radni staž se nalazi u završnoj fazi pred penzionisanje, te se ta činjenica odrazila na opšti profil bibliotekara. Pored ostalih objektivnih poteškoća koje su sputavale rad i onoga što je naprijed rečeno nije se mogla postići puna afirmacija biblioteke kao kulturne institucije iako se u savremenim uslovima osjećala velika potreba za jednom sređenom i organizovanom bibliotekom.

Kao osnovni idejni problem ove biblioteke jeste njen knjižni fond i prilike pod kojima radi biblioteka. U ovakvim uslovima biblioteka zaista ne može da razvije svoju ideološko-političku djelatnost. Naročito je malo stručne literature, što otežava pripremanje predavanja, a stručnjacima biblioteka ne može pružiti ni najosnovnija djela. Izbor knjiga za nabavku političke literature vršili su odgovorni politički funkcioneri, ali broj knjiga od 2.157 ni izdaleka ne može zadovoljiti ni potrebe samoga mjesta a kamoli cijelog područja komune. Dodjeljivana novčana sredstva nisu bila dovoljna da se knjižni fond upotpunjava sa novim izdanjima, da se ide u korak sa vremenom i našom savremenom izdavačkom djelatnošću, te da novija izdanje redovno ulaze u postojeći knjižni fond. Tako je biblioteka zaostajala iz godine u godinu iza naše savremene stvarnosti. Godišnji planovi rada nisu apsolutno donošeni, te se radilo bez nekog naročitog sistema i metodologije. Savjet biblioteke je u tom pogledu potpuno podbacio prepuštajući se stihijskom i kampanjskom radu. Bez solidno razrađenog plana rada nije tretirao aktuelne probleme, nije se udubljavao u problematiku ove ustanove, radeći površno i bez društvene odgovornosti. Tako je bibliotekar bez efikasne pomoći savjeta biblioteke bio prepušten sam sebi, a aktiviranje saradnika i građanstva u rješavanju problematike ove ustanove nije apsolutno došlo do izražaja, iako je širenje kruga zainteresovanih lica za rad ove ustanove bio nužan i neophodan. Bez pomoći svih odgovarajućih faktora biblioteka je dovedena u vrlo kritičnu situaciju.

Pošto je Savjet biblioteke podbacio u radu može se konstatovati da je metod rukovođenja pokazao elemente površnosti, nedovoljnog angažovanja pa čak i neodgovornosti. Savjet se vrlo rijetko sastajao, a sastanci su zakazivani da bi se riješili neki problemi, kao što je akcija "Mjesec dana knjige" itd. Poslije toga se biblioteka opet prepuštala starom načinu poslovanja, jer se na ostalim sjednicama pretresalo pitanje nabavke inventara, urednog vraćanja knjiga od strane čitalaca i slično. Od mnoštva problema Savjet nije znao da odabere one ključne i najosnovnije i da se angažuje na njihovom rješavanju. Sada je Savjet od 7 članova ostao sa 4 člana. Dva prosvjetna radnika, članovi Savjeta, su odselila iz Gračanice, a jedan član Savjeta na koga se mnogo računalo prilikom izbora u Savjet, nije nikada ni dolazio na sjednice Savjeta. Prilikom organizovanja izložbi knjiga, Savjet je to pitanje prepuštao isključivo bibliotekaru ne angažujući se da bar tom prilikom pruži efikasniju pomoć. Pored ostalog nikada se nije našlo srećno rješenje smještaja biblioteke u odgovarajuće prostorije,

jer je ista smještena u vrlo tijesnoj i nehigijenskoj prostoriji. Savjet biblioteke nije bio u stanju da to pitanje iako najaktuelnije pokrene s mrtve tačke i da zainteresuje odgovorne faktore na rješavanju pitanja prostorija i smještaja knjiga. Bez potrebnog broja odgovarajućih ormara i vitrina knjige su izložene propadanju nalazeći se po ormarima, stolovima, policama i svugdje. U četiri mala i dotrajala ormara nije se moglo naći mjesta za 5648 komada knjiga, a stari listovi i časopisi nalaze se na podu. U tom košmaru, teško se je snaći i pronaći knjigu koju čitalac traži. Većina knjiga je već davno dotrajala, jer mnoge cirkulišu i po 12 godina. Za posljednjih godina knjižni fond je obnavljan prosječno sa po 50 komada knjiga godišnje i to je nabavljan samo po jedan primjerak pojedinog djela. Iz ovoga se vidi da biblioteka nije mogla ni izdaleka računati na redovno popunjavanje i obnavljanje knjižnog fonda. Radi ilustracije treba navesti da je za ovu budžetsku godinu biblioteka dobila za nabavku novih knjiga svega 13.000- dinara, a za nabavku listova i časopisa nije planirano ništa. Prima se samo književni časopis "Odjek", te je i čitaonica prestala sa radom.

Zbog svega naprijed izloženog ne može se ni govoriti o nekoj afirmaciji ustanove. Ona nije pod postojećim uslovima mogla odigrati namijenjenu joj ulogu, nije mogla naročito proširiti broj čitalaca niti zainteresovati građanstvo. Da biblioteka ne može zadovoljiti čitalačku publiku mjesta pored gore navedenih objektivnih i subjektivnih teškoće treba navesti i količinu raspoloživog knjižnog fonda.

BROJNO STANJE KNJIGA U BIBLIOTECI:

1) Beletristike	2597 komada
2) Politička i popularno naučna	2158
3) Dječje	729
4) Pozorišne	164

=====

SVEGA: 5648 komada

Od toga broja većina knjiga je dotrajala, a 250 komada knjiga bi trebalo da se ras-
hoduje, jer više nisu apsolutno za upotrebu.

Biblioteka je okupila slijedeći broj čitalaca:

1. Učenika	1014
2. Službenika	188
3. Radnika	98
4. Zemljoradnika	33
5. Domaćica	32

=====

UKUPNO: 1365 čitalaca

Ako se uzme u obzir broj stanovništva, onda proizilazi da je broj čitalaca minimalan. Iako su đaci najbrojniji čitaoci, ipak je taj broj ispod prosjeka, ako se uzme u ob-

zir da je u gračaničkim školama obuhvaćeno oko 2000 učenika, a školske biblioteke takođe imaju veoma mali broj knjiga. Broj čitalaca po raznim profesijama jasno nam ukazuje na činjenicu da biblioteka ne igra ulogu koja joj je namijenjena i da se knjiga nije probila u šire slojeve naroda. Slab izbor knjiga, slabo organizovana propaganda u cilju popularisanja knjige i očito slab odnos prema čitaocu, ukazuju na potrebu generalnog mijenjanja statusa dosadašnjeg stanja biblioteke. Postoji opravdana bojazan da će se broj čitalaca smanjivati, ako se ne povedu energičnije mjere za rješavanje gorućih problema ove ustanove.

Pored povećanja broja čitalaca biblioteka mora raditi na prevaspitavnju onih koji otežavaju i onako težak položaj biblioteke. Od navedenog broja čitalaca treba izdvojiti one, koji otežavaju rad nevraćanjem knjige u određeno vrijeme.

Tako imamo oko 170 čitalaca koji zadržavaju knjige po 6 mjeseci, a 330 čitalaca koji drže knjigu od 1 do 2 godine dana. Zbog takvog stava nesavjesnih čitalaca mnoga korisna i popularna knjiga nije dostupna onima koji bi željeli da čitaju i da dobiju traženu knjigu.

Pored ostalog postoji činjenica da su društveno-političke organizacije podbacile u saradnji sa javnom ustanovom, te je izostala potrebna pomoć i podrška, a koja je baš zbog ovakvih uslova bila nužna i neophodna. Jedino je Narodni univerzitet pružio pomoć po pitanju sređivanja čitaonice koja je funkcionisala samo nekoliko mjeseci u prošloj godini i da se u vidu pokretne biblioteke uputi po 60 komada knjiga u Lukavicu i Boljanić.

Savjet za prosvjetu, školstvo i kulturu NOO, kao osnivač ove ustanove, svega tri puta od 1953 godine je stavio na dnevni red svojih sjednica razmatranje rada i djelatnosti ove biblioteke, što se takodje negativno odrazilo na poboljšanje uspjeha i proširenje javne kulturne i programske djelatnosti.

Savjet biblioteke je izabran u jesen 1959 godine, a u Savjet su izabrani slijedeći:

1. Prodanović Danica, profesor – predsjednik Savjeta
2. Đarmati Adela, učitelj, bibliotekar – sekretar Savjeta
3. Švab Akilina, učitelj u penziji
4. Prohić Gordana, učitelj u penziji
5. Petrović Zlata, nastavnik
6. Mehinović Omer, penzioner
7. Džinić Hazim, službenik suda.

Bibliotekar je Đarmati Adela, učitelj, hrvatske nacionalnosti, rođena 1908. godine. Imenovana nije član SKJ. Na radnom mjestu provodi dnevno 8 časova, radeći dvostrano. Dnevnu štampu i časopise redovno prima i prati.

Osnovni zadaci za naredni period bili bi slijedeći:

1) Pronaći odgovarajuće prostorije za biblioteku i čitaonicu, u Gračanici, koju bi trebalo urediti kao matičnu za područje Opštine. Ta biblioteka morala bi imati daleko

veći broj knjiga, kako beletrističkih tako i stručno-političkih. Sem toga biblioteku bi trebalo pretplatiti na sve važnije časopise: političke, književne i kulturne, kao i sve veće listove dnevne i nedeljne. Sredstva za to bi morao obezbjediti u prvom redu NOO, zatim privredna preduzeća i društvene organizacije.

SSRNJ (Socijalistički savez radnog naroda Jugoslavije, nap. ur.) bi trebao pokrenuti akciju prikupljanja knjiga ili odgovarajućih novčanih sredstava od građana.

2) Obnoviti i dopuniti potreban inventar za smještaj biblioteke (ormani, vitrine, inventar).

3) Srediti biblioteku prema odredbama Zakona o bibliotekama, srediti administraciju, uvesti knjige u registar ili inventar knjižnice i rashodovati stare neupotrebljive knjige.

4) Raspisati konkurs za stručnog bibliotekara, jer će dosadašnji bibliotekar biti penzionisana sa 1 januarom 1962 godine.

5) Izabrati novi Savjet biblioteke i angažovati sve faktore da se biblioteka postavi na solidne osnove kako bi mogla pravilno funkcionisati.

6) Ubrzati rad na izradi Pravilnika biblioteke kako bi se ista kao kulturno-prosvjetna ustanova uklopila u novi sistem raspodjele dohotka.

7) U većim selima naše Opštine kao: Boljaniću, Lukavici, Doborovcima i Sokolu trebalo bi otvoriti manje knjižnice koje bi se privremeno smjestile u školama i zadužili učitelji za rukovodjenje ovim bibliotekama. Opštinska biblioteka iz Gračanice bi im trebala slati u vidu pokretnih biblioteka one knjige za koje postoji interes kod tamošnjih čitalaca.

8) Neka krupnija preduzeća kao na primjer Ciglana iz Sočkovca bi trebalo da imaju svoje vlastite čitaonice i knjižnice.

9) U cilju popularisanja knjige bi trebalo pored izložbe koja se organizuje za vrijeme akcije "Mjesec dana knjige" u gradu urediti stalne izložbene panoee preko kojih bi se čitaoci upoznivali sa novim izdanjima knjiga.

10) Razmotriti mogućnost da biblioteka djeli knjige građanima kod kuća, što se praktikuje u nekim mjestima kao uspjeo oblik širenja kruga čitalaca.

Sresko vakufsko-mezarifsko povjerenstvo u Gračanici
Broj: 243/46.

Prepis

IMANAMU DŽEMATA

u _____

U ponedjeljak 5. augusta u 10 sati prije podne održane u Narodnoj Biblioteci u Gračanici podpretsjednik vlade Nar. Republike Bosne i Hercegovine konferenciju sa vjerskim i vakufskim predstavnicima našega sresa u svrhu upoznavanja i pretresanja naših najvažnijih vjerskih i vjersko prosvjetnih pitanja u vezi sa izradom ustava islamske vjerske zajednice. Zbog osobite važnosti ove konferencije, na kojoj je potrebno da potpretsjednik vlade drug Sulejman Filipović čuje i sazna više vjerske organizacije, u interesuje nas samih da na taj konferenciji bude što veće učestvo vjerskih predstavnika, pa se ovim pozivate da o tome obavijestite sve članove džematskog medžlisa i sve vjerske službenike toga imamata kao i da sami uzmete učestvo na zakazanom sastanku.

u Gračanici, dne 2/vIII. 1946.

S. F. S. N.

Pretsjednik:

[Signature]

Sala Narodne biblioteke je i poslije 1945. bila najčešće mjesto održavanja različitih konferencija, zborova i društveno-političkih skupova (poziv na jedan takav skup iz 1946. godine)

Zgrada Osman-kapetanove medrese kao Dom kulture (s početka 1960-tih godina). Narodna biblioteka je bila smještena u jednoj od njegovih prostorija.

Biblioteka u Gračanici osnovana je 1922. g.

Osnivač je bio Čamil Kamarić, sa još nekoliko naprednih građana. Počela je sa radom sa oko 200 dobrovoljno sakupljenih knjiga.

Svojim aktivnim radom ubrzo je privukla pažnju naprednih elemenata i postala nosilac cjelokupnog kulturnog života u gradu. Imala je svoju muzičku sekciju i priređivala je priredbe i igranke. Njena čitaonica sa dnevnom štampom bila je jedina u ovoj okolini.

1927. godine dobila je ime Narodna biblioteka i tada je imala oko 2.500 knjiga što je za ono vrijeme bila prava rijetkost i u mnogo većim mjestima.

Prvi radlo aparat u Gračanici proradio je u čitaonici biblioteka 1930. godine, kada je Gračanica dobila i električno osvetljenje.

Biblioteka je osnovala i kino 1939. godine, gdje su prikazivani nijemi filmovi.

Dobrovoljni priloz i prihodi od priredbi, igranki i kino predstava bili su jedini prihodi Bi-

bljoteka. Cjelokupan rad bio je na dobrovoljnoj bazi a brigu o Biblioteci vodili su svi njeni članovi.

I pored ovakvih teških uslova za rad, Biblioteka se po svojoj aktivnosti proširila i bila jedna od istaknutih u Bosni i Hercegovini.

Nažalost sav njen knjižni fond nastradao je za vrijeme rata, pa su za uvijek nestale mnoge rijetke i vrijedne knjige.

Odmah poslije rata narodne vlasti osnovale su Biblioteku i obezbjedili joj uslove za rad. I pored ovakve tradicije ona je ostala u sjenci bez mnogo knjiga i sa malim brojem čitalaca.

Tek prošle godine preduzete su mere da se Biblioteka snabdije sa novim knjigama i uloženo je za tu svrhu dva miliona dinara. Ove godine poduzete se slična akcija.

Danas Biblioteka ima oko 12.000 knjiga i preko 2.500 čitalaca, a godišnje se pročita oko 40.000 knjiga.

GRAĐANI! Biblioteka je osnovana za Vas i zato postanite njeni članovi.

Brigu o njoj treba da vodimo svi mi, jer je ona naša. Njen ugled je ugled našeg grada i ugled svih nas.

Učinimo sve da ona postane ono što je nekada bila - nosilac kulturne djelatnosti.

Poklonimo joj svoje knjige jer će mo tako doprinijeti bogaćenju knjižnog fonda, a učlanjenjem doprinijećemo njenom bržem razvoju.

Letak sa proglasom Opštinske biblioteke u Gračanici, oko 1962.-1963. godine. (Podaci o osnivanju 1922. odnose se zapravo na Vakufsko-meaurijsku knjižnicu, dok je Narodna biblioteka kao zasebna knjižnica i kulturno-prosvjetno društvo osnovana 1927. godine.)

Narodni univerzitet Gračanica

— Opštinska biblioteka —

Obavještavamo građane da je Opštinska biblioteka u Gračanici otvorila u Domu kulture modernu i lijepo uređenu čitaonicu koja raspolaže sa svim dnevnim i sedmičnim listovima i preko deset raznih časopisa. U čitaonici se mogu dobiti i enciklopedije kao i druga vrijedna izdanja koja se ne izdaju van prostorija biblioteke.

Pristup u čitaonicu imaju svi čitaoci biblioteke, a poznato je od ranije da je učlanjenje u biblioteku besplatno i dostupno svim građanima.

Radno vrijeme čitaonice:

1. Nedeljom, Ponedjeljkom i Subotom od 8 do 16 h
2. Utorok, Srijeda, Četvrtak i Petak od 8 do 18 h

Pozivamo Vas da svoje slobodno vrijeme provedete u prostorijama ove čitaonice, a mi ćemo se pobrinuti da se u njima ugodno osjećate.

Kolektiv
narodnog univerziteta

Obavijest Narodnog univerziteta (oko 1964.)

Nesib Suman, direktor Narodog univerziteta od 1960.- do 1975.

Opštinska biblioteka u Gračanici

Ima danas 25.000 knjiga i oko 8.000 čitalaca na cijeloj teritoriji naše opštine.

Biblioteka ima izdvojeno dječije odjeljenje koje ima danas preko 11.000 knjiga i 2.851 čitaoca samo u Gračanici. Ovo odjeljenje šalje u sve škole dječju lektiru i omogućuje hiljadama naših učenika da se koriste njenim knjigama.

Odjeljenje za odrasle ima 13.698 knjiga i samo u Gračanici 1.745 čitalaca, dok u isturenom odjeljenju u Bosanskom Petrovom Selu ima preko 1.300 čitalaca. Ovo odjeljenje ima svoje pokretne biblioteke u mnogim našim selima koje okupljaju veliki broj čitalaca.

Samo u poslednjoj godini dana biblioteka je nabavila preko 10.000 knjiga. Sredstva za nabavku ovih knjiga obezbjedile su sve radne organizacije i Skupština opštine putem svojih fondova.

Biblioteka je ove godine dobila od Republičkog fonda za bibliotekarstvo 500.000 dinara za nabavku opreme.

Dobila je nagradu od Izdavačkog preduzeća „Prosvjeta“ iz Beograda u knjigama vrijednosti preko 100.000 dinara.

Za sve ove uspjehe našoj biblioteci je odati vidno priznanje na nedavno održanoj Republičkoj skupštini bibliotekara BiH u Sarajevu.

Naša je želja da svaki naš građanin postane član biblioteke.

Naš cilj je dalek, ali uz Vašu pomoć on će se brže ostvariti.

Ako već niste član biblioteke, možete se učlaniti svakim danom od 8 do 12 časova i od 14 do 17 časova (osim ponedjeljka).

Godina	Broj knjiga	Broj čitalaca
1961	3.000	300
1962	12.000	2.300
1963	14.000	4.339
1964	25.000	8.000
1965	25.000	10.000
1966 (plan)	25.000	9.273

Handwritten notes on the left side of the table:

- (700.000) → 1961
- (3.400) → 1962
- (3.500) → 1963
- (5.760) → 1964
- (6.800) → 1965
- (6.800) → 1966 (plan)

Handwritten note on the right side of the table: (9.628) next to the 8.000 value for 1964.

Letak Opštinske biblioteke iz 1965. godine (napomena: iskazani rast broja čitalaca Biblioteke u periodu od 1962. do 1966. godine treba uzimati s rezervom, preispitati način evidentiranja i tadašnje statistike)

„Mjesec dana knjige“

Traži od Vas da razmislite koju biste dragu knjigu pokloniti hiljadama čitalaca naše biblioteke,

I, kao i u poklonima uopšte, vrijednost leži u onome što čovjek voli i cijeni pa pokloni, a ne u onome što mu je nepotrebno i čega želi da se oslobodi.

Na poklonjenoj knjizi pišaće Vaše ime i svi čitaoci koji je pročitaju biće Vam zahvalni.

***Ova knjiga je poklon
Opštinskoj biblioteci u Gračanici
od _____***

Gračanica, _____ 19__

Letak Opštinske biblioteke iz oko 1966. godine - akcija "Mjesec dana knjige" ubrzo je prerasla u tradiciju.

Књига у свакој кући

Најбоља библиотека Босне и Херцеговине налази се у Грачаници

(Грачаница, јануара) — Она се такође прочула и Није случајност да поред толиких познатих библиотека у Босни и Херцеговини прву републичку награду однесе једна мала — она у Грачаници. Та библиотека велика је по ономе што чини да књига продре у сваки дом на подручју комуне од 45.000 становника, плодотворна по оригиналном утицају на преображај села. Радећи на себи својствен начин постала је врстан сејач културе, па није ни чудо да јој цео крај помаже у једној пријатној и одговорној мисији.

Грачаничка библиотека, која се налази у саставу Народног универзитета, на грађена је са милион старих динара нарочито због добре организације рада и начина како делује на село и међу децом. Њен успех уколико је већи што се књига издаје бесплатно, а ипак има довољно средстава за финансирање делатности.

Она се такође прочула и по утицају на читаоце шта да узимају или купују, како да напредују у стицању знања и слично. Како је све то било могуће постићи?

Књига у њеним полицама има колико и становника. Постоји посебно одељење за децу са 19.000 књига. Око 2.300 малишана из града и околине свакодневно пре и после подне долази овде да понешто нађу за себе. Сталних читалаца има близу 10.000, а то је пет пута више него што их је било пре две—три године. Посебно импресионирају покретне библиотеке — има их 18 укупно, а просечно располажу од 100 до 300 књига. Редовно их користе на хиљаде људи, чак и у најудаљенијим селима. Зато није никаква реткост да оне стижу до читаоца чак и на коњском самару! А „амбалажа“: обични војнички кофери (чобани их позајмљују исто тако радо као и ђаци). Таквим библиотекама на терену обич

но руководе просветни радници а у неколико села — земљорадници. И једни и други чине то бесплатно.

Овој библиотеци није само циљ да књига направи што већи број кругова између читалаца и полица, него да васпитава укус својих чланова и развија код њих жељу за сазнањем. Ако се сами не сналазе ту су библиотекарски да им помогну, организују краћу дискусију. У томе и лежи „тајна“ да је доста људи са села прво почело листати стародевне песмарице, а постепено се заинтересовало за Маркса, Горког или Пруста! Међу њима има и средовечних сеоских домаћица које су доскора биле такорећи полу писмене.

Заслуга за овакав продор књиге лежи у здравом односу општине и друштвено—политичких форума према култури. Наиме, све културне институције у овом подручју су обједињене у оквиру Народног универзитета.

Још нешто: у грачаничкој библиотеци раде три ентузијаста. То су младе жене, школске другарице Хидаје та Хотић, Стојанка Поповић и Рабија Кемаловић. Ширећи књигу из љубави оне су много учиниле да и други заволе књигу због чега су и добиле посебно признање.

Н. СТАНИШИЋ

Članak Nikole Stanišića o gračaničkoj biblioteci, objavljen u beogradskom listu "Borba" - glasilu Saveza komunista Jugoslavije (broj od 23. januara 1968. godine, na str. 8)